

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора Кобзаря Олександра Федоровича на дисертацію Лобко Валентини Вікторівни на тему: «Механізм правового забезпечення національної безпеки України» представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право

Актуальність дослідження. Розвиток України як демократичної, правової держави неможливий без ефективного механізму правового забезпечення національної безпеки, що потребує відповідних наукових розробок. Важливість питання механізму правового забезпечення національної безпеки України є надзвичайно актуальним, особливо в контексті повномасштабного російського вторгнення.

Саме діяльнісна характеристика визначає необхідність розглядати наукову проблему сутності та структури механізму правового забезпечення національної безпеки України у контексті світоглядного підходу, розкривати як теоретичні, так і прикладного значення питання, що обумовлено правовою природою цього складного феномена. Діяльність щодо забезпечення національної безпеки є багатогранною, має декілька рівнів – економічний, політичний, воєнний, інформаційний, правовий тощо. Механізм правового забезпечення національної безпеки стосується виключно існуючих правових засобів та ресурсів, а саме: визначених правом правил поведінки, статусів, інститутів та відповідних юридичних процедур, які у своїй єдності дозволяють реалізувати нормативно-правові приписи щодо досягнення мети – забезпечення національної безпеки.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до науково-дослідної роботи «Теоретичні та організаційно-правові засади становлення системи

військової юстиції та розвитку законодавства у сфері оборони України», зареєстрованої в РК УкрІНТЕІ № 0123U100417 від 21.01.2023 р., підставами для виконання якої є: рішення Вченої ради НДІП– протокол № 3 від 22 березня 2022 р.; Тематичний план, затверджений Постановою Президії Національної академії правових наук України № 132/5 від 25.08.2023 р. зі змінами, внесеними Постановою Президії Національної академії правових наук України № 135/2 від 24.11.2023 р.; експертний висновок Експертної ради НАН України від 01.12.2022 р. № 121/55; Стратегія розвитку Національної академії правових наук України на 2021 – 2025 роки, якою визначено пріоритетні напрями фундаментальних досліджень у сфері національної безпеки і оборони; Стратегія розвитку Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України» на 2021-2025 роки, затверджена постановою Бюро президії НАПрН України від 12 серпня 2021 р. № 192/2-Б.

З урахуванням зазначеного вище, актуальність дисертаційного дослідження Лобко Валентини Вікторівни на тему: «Механізм правового забезпечення національної безпеки України», не викликає сумнівів.

Структура дисертації є логічною, об'єкт та предмет визначені правильно. Висновки дисертаційного дослідження підтверджують його завершеність, актуальність та новизну.

Дисертантка володіє як загальними, так і спеціальними методами наукового дослідження для вирішення завдань, поставлених у роботі. Авторка використовує різноманітні методи, що характерні для юридичних досліджень, такі як аналіз, синтез, описовий, порівняльний, діалектичний, формально-логічний методи. Ці методи застосовуються для формулювання авторських дефініцій, обґрунтування висновків і рекомендацій.

Використання у процесі дослідження наукових підходів: міждисциплінарного, праксеологічного, аксіологічного, системного,

діяльнісного та інституціонально-функціонального надало можливість здійснити комплексну характеристику механізму правового забезпечення національної безпеки України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність і новизна.

У дисертації на підставі дослідження значної кількості законодавчих актів та доробків представників наукової спільноти сформульовані основні положення, висновки та рекомендації щодо механізму правового забезпечення національної безпеки України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням механізму правового забезпечення національної безпеки України, у якому визначено поняття, структуру механізму правового забезпечення національної безпеки України, здійснено його інституційно-функціональну характеристику, розкрито нормативно-правову, інституційну складові, особливості юридичних процедур та правових режимів, розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення механізму правового забезпечення національної безпеки України з урахуванням досвіду держав-членів НАТО.

За результатами дисертаційного дослідження сформульовано низку нових наукових положень, висновків та пропозицій, що мають важливе теоретичне та практичне значення.

У роботі запропоновано авторський підхід до розуміння поняття «механізму правового забезпечення національної безпеки України» як системної єдності встановлених правом нормативів, а також інституційної діяльності держави та відповідних юридичних процедур щодо здійснення в умовах демократичного цивільного контролю правового впливу на суспільні

відносини, стратегічні комунікації у сфері національної безпеки з метою захисту національних інтересів від потенційних і реальних загроз;

Здобувачем визначено і охарактеризовано структуру механізму правового забезпечення національної безпеки України, яка містить:

нормативно-правову складову – сукупність нормативно-правових актів, які здійснюють правове регулювання суспільних відносин у сфері національної безпеки та містять нормативи, що встановлюють статуси, визначають правила поведінки, повноваження суб'єктів забезпечення національної безпеки, порядок їх діяльності щодо захисту національних інтересів від потенційних і реальних загроз національній безпеці;

інституційну складову – державні інститути, призначенням яких є правове забезпечення національної безпеки, тобто діяльність щодо правового регулювання суспільних відносин у сфері національної безпеки та щодо застосування норм права відповідно до повноважень, визначених законодавством;

юридичні процедури – встановлений законодавством порядок діяльності державних інститутів щодо правового забезпечення національної безпеки, здійснення правового регулювання та правозастосування;

У дисертаційній роботі визначено принципи, функції механізму правового забезпечення національної безпеки України, доведено, що механізм правового забезпечення національної безпеки України є залежним від права національної безпеки, демонструє динаміку цієї галузі права, виявляє його дію; встановлено, що дослідження механізму правового забезпечення національної безпеки України ґрунтується на міждисциплінарному, системному, інституціонально-функціональному, праксеологічному, аксіологічному, діяльнісному наукових підходах, а для досягнення мети і завдань дослідженні використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: діалектичний, методи

аналізу і синтезу, описовий метод, порівняльний метод, формально-логічний методи.

Було удосконалено поняття і зміст правового забезпечення національної безпеки України, правотворчості, правозастосування, правоохоронної діяльності у механізмі правового забезпечення національної безпеки; застосування у механізмі правового забезпечення національної безпеки особливих правових режимів: правового режиму надзвичайного стану, правового режиму воєнного стану, санкційного правового режиму, правового режиму антитерористичної операції, міжгалузевих правових режимів, якими для механізму правового забезпечення національної безпеки є адміністративно-правовий режим та режим кримінально-правового забезпечення національної безпеки, а також правовий режим демократичного цивільного контролю за сектором безпеки і оборони; наукову позицію стосовно конституційних основ механізму правового забезпечення національної безпеки, відповідно до якої Конституція України містить найбільш важливі нормативні та інституційні положення, які стосуються формування й діяльності механізму правового забезпечення національної безпеки; висновок про те, що законодавство про національну безпеку виконує незамінну системоутворюючу функцію щодо формування та дії механізму правового забезпечення національної безпеки; положення про дієвість нормативно-правових актів стратегічного планування у сфері національної безпеки, якісний рівень яких можливо суттєво підвищити у спосіб певного структурування таких документів.

Набули подальшого розвитку співвідношення механізму забезпечення національної безпеки та механізму правового забезпечення національної безпеки;

дослідження змісту правового регулювання та правозастосування у механізмі правового забезпечення національної безпеки України; діяльнісна

характеристика сектору безпеки і оборони в механізмі правового забезпечення національної безпеки України; пропозиції щодо адаптації механізму правового забезпечення національної безпеки України до стандартів держав-членів НАТО.

Одержані в процесі написання дисертаційної роботи Лобко В.В. можуть бути використані у науково-дослідній діяльності (висновки та пропозиції для подальших науково-теоретичних досліджень правової природи, змісту механізму правового забезпечення національної безпеки України); правотворчій діяльності (для удосконалення положень національного законодавства у сфері забезпечення національної безпеки, для узгодженості національного законодавства з правом ЄС та законодавством держав-членів НАТО); правозастосовній сфері (для удосконалення діяльності органів державної влади, що входять до інституційної складової механізму правового забезпечення національної безпеки України); у навчальному процесі (при викладанні правових навчальних дисциплін, а також при викладанні інших суміжних дисциплін).

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Ознайомлення зі змістом дисертації дає підставу для твердження, що вона характеризується логічним і чітким змістовним наповненням, науково коректними та переконливими висновками. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновку, списків використаних джерел й додатків. Дисертаційна робота структурно складається із трьох взаємопов'язаних розділів, які послідовно розкривають проблематику механізму правового забезпечення національної безпеки України.

У дисертації наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, що виявляється у встановленні ознак і змісту механізму правового забезпечення національної безпеки України, здійсненні аналізу його нормативно-правової, інституційної складових, а також юридичних процедур,

які стосуються реалізації інститутами державної влади визначених законодавством повноважень щодо правового забезпечення національної безпеки України.

Академічна доброчесність. Порухень академічної доброчесності в тексті роботи і наукових публікаціях дисертантки не виявлено. Дисертаційна робота Лобко В.В. є оригінальною і самостійно виконаною науковою роботою. На використанні для аргументації власних положень і висновків напрацювання інших вчених обов'язково робилися посилання.

Дискусійні положення і зауваження до дисертації. Безумовно позитивно оцінюючи дисертацію Лобко Валентини Вікторівни, доцільним є зупинитися на ряді її дискусійних положень.

1. Так, в ході проведення наукового дослідження здобувачка приділила увагу характеристиці документів стратегічного планування, які визначають загальні засади формування та розвитку державної політики у сфері національної безпеки. З огляду на зазначене вище, додатково хотілося б уточнити позицію автора про те, як вона оцінює ці нормативні документи в розрізі представленої у роботі проблематики.

2. У дисертації вказується, що інституційну складову механізму правового забезпечення національної безпеки утворюють державні інститути, призначенням яких є правове забезпечення національної безпеки, тобто діяльність щодо правового регулювання суспільних відносин у сфері національної безпеки та застосування норм права відповідно до повноважень, визначених законодавством. Виникає питання чому тільки державні інститути.

3. У підрозділі 3.1. «Інституційно-функціональна характеристика механізму правового забезпечення національної безпеки» дисертантка лише поверхнево торкається питання щодо значення, для інституційно-функціональної характеристики механізму правового забезпечення національної

безпеки, демократичного цивільного контролю над сектором безпеки і оборони (стор.129-131). Однак, на мою думку, доцільно було б це питання розкрити більш детально, враховуючи особливе значення демократичного цивільного контролю. А також запропонувати можливі напрями його удосконалення.

4. У підрозділі 3.2. «Сектор безпеки і оборони та система військової юстиції у механізмі правового забезпечення національної безпеки України», авторка приділяє увагу питанню формування цілісної системи військової юстиції в Україні, поряд з цим не звертається до міжнародного досвіду функціонування системи військової юстиції в провідних країнах які входять до НАТО, зокрема і в контексті євроатлантичної інтеграції України.

5. Розглядаючи питання удосконалення механізму правового забезпечення національної безпеки України в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції (підрозділ 3.3) дисертантці, в першу чергу, слід було звернути увагу на досвід країн які забезпечували свою національну безпеку воєнним шляхом. Адже саме такий досвід (на прикладі України) є унікальним та корисним для його імплементації в Україні.

Варто відмітити, що висловлені зауваження характеризують складність дослідженої проблеми, а тому суттєво не плывають на загальну позитивну оцінку та високі наукові здобутки дисертаційного дослідження Лобко В.В.

Загальний висновок щодо дисертації. Викладені в дисертації висновки та пропозиції є теоретично обґрунтованими та достатньо аргументованими. Дисертація є комплексною працею, що відповідає спеціальності 081 «Право» та містить раніше не захищені наукові положення та одержані автором нові результати. Дисертація на тему «Механізм правового забезпечення національної безпеки України» відповідає вимогам, встановленим у «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, та у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка, Лобко Валентина Вікторівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, професор,
т.в.о. директора навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ**

Олександр КОБЗАР

Підпис Кобзаря О.Ф. засвідчую
Проректор Національної академії внутрішніх справ
полковник поліції

Олег ТАРАСЕНКО